

УДК 378.09 (477)

Мовчан Л. В.

**ВИМОГИ РИНКУ ПРАЦІ ДО ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ АГРАРНОГО
ПРОФІЛЮ В УКРАЇНІ**

Уманський національний університет садівництва

Умань, Інститутська, 1, 20300

Movchan L.V.

**THE REQUIREMENTS OF THE LABOUR MARKET TO THE TRAINING
OF SPECIALISTS OF AGRARIAN SECTOR IN UKRAINE**

Uman National University of Horticulture

Uman, Institutska, 1, 20300

Анотація. В статті розглядаються основні вимоги ринку праці, оскільки промисловість потребує фахівця високої кваліфікації. Поширення ринкових відносин в нашій країні здійснює різнобічний вплив на сферу праці. Тому автор вважає, що важливого значення набуває фактор економічного росту, пов'язаний з професійною підготовкою і раціональним використанням кадрового потенціалу.

Ключові слова: ринок праці, фахівець високої кваліфікації, аграрна освіта, конкуренція, основні вимоги.

Abstract. The basic requirements of the labour market are considered in the article because the industry needs a highly trained specialist. The spread of market relations in our country influences on the sphere of labour. So the author believes that the fact of economic growth connecting with professional training and rational use of human resources acquires great significance.

Key words: labour market, a highly trained specialist, agrarian education, competition, basic requirements.

Вступ.

В XXI с. найпотужнішою рушійною силою економічного розвитку і нарощування конкурентоспроможності країн на міжнародних ринках стає виробництво знань, нагромадження та їх практичне використання. Успішність вибору та реалізації інноваційної стратегії держав у значній мірі визначається роллю вищої освіти в побудові наукоємних економічних систем, суспільним визнанням ідеї університету, його зв'язком з оновленням технологій здобуття знань.

Державна політика України спрямована на досягнення освітою сучасного світового рівня, відродження й подальшого розвитку національних науково-освітніх традицій, оновлення змісту, форм і методів навчання, примноження інтелектуального потенціалу суспільства. «Розбудова системи освіти, її докорінне реформування, — наголошується в національній програмі «Освіта» (Україна XXI століття), — мають стати основою відтворення інтелектуального, духовного потенціалу народу, виходу вітчизняної науки, техніки і культури на світовий рівень, національне відродження, становлення державності та демократизації суспільства в Україні» [1].

Значний вплив на становлення вищої освіти мають міжнародні організації. На всесвітній конференції з вищої освіти «Нова динаміка вищої освіти і науки для соціальної зміни і розвитку» (2009 р.), яка проходила під егідою ЮНЕСКО, розглядалися основні напрями розвитку освіти з огляду на інтернаціоналізацію, регіоналізацію і глобалізацію. Наголошувався той факт, що транскордонна вища освіта може зробити істотний внесок у вищу освіту, за умови, що вона надає якісну освіту, сприяє академічним цінностям, підтримує відповідальність і поважає основні принципи діалогу і співпраці, взаємного визнання і поваги прав людини, різноманітності і національного суверенітету [2].

Основний текст.

Слід зазначити, що в роки незалежності України питання вищої аграрної освіти, її становлення та розвитку поставали як частина проблеми реформування системи вищої освіти в цілому. Проблематика аграрної освіти

завжди викликала значний інтерес науковців, оскільки вона як педагогічний феномен може бути досліджена за різними напрямками [3].

Новий етап науково-технічної революції, повсюдне впровадження автоматизації, комп'ютерної техніки і нових систем зв'язку на фоні поширення ринкових відносин в нашій країні здійснює різнобічний вплив на сферу праці, на роль і значення людини в суспільному виробництві. З одного боку, суттєво змінюються вимоги до працівника, професійно-кваліфікаційна і галузева структура зайнятих.

Освіта та професійна підготовка є фундаментом людського розвитку та прогресу суспільства. Вони також виступають гарантом індивідуального розвитку, плекають інтелектуальний, духовний та виробничий потенціал суспільства. Розвиток держави, структурні перетворення на мікро- і макроекономічному рівнях повинен гармонічно поєднуватися з реформою освіти та професійної підготовки для того, щоб задовольнити потреби і прагнення людей, особливо молоді, встановити нову систему цінностей, відповідати запитам людства щодо змін у сфері роботи як в громадському, так і у приватному секторах.

Динамічний ефективний розвиток сільськогосподарського виробництва залежить насамперед від високого рівня професійної підготовки фахівців і мотивації праці. В умовах ринкової економіки, у сфері високої конкуренції висуваються нові вимоги до фахівців різної професії, рівню їхньої кваліфікації, результативності праці і відповідальності. Нові якісні вимоги до фахівців аграрного профілю викликані прогресивними технологіями у сфері виробництва, менеджменту, комерційної діяльності тощо. Важливого значення набуває фактор економічного росту, пов'язаний з професійною підготовкою і раціональним використанням кадрового потенціалу.

Технологічний розвиток суспільства сприяв до кардинальних змін на ринку праці, а саме: зменшення кількості робочих місць, збільшення вимог роботодавців, розвиток багатьох галузей, поява нових професій, оновлення устаткування, швидка зміна технологій, висока конкуренція.

Виділяють такі основні вимоги до фахівця:

- особистісні риси (задатки, здібності, навички, уміння) – інтелектуальні риси, навички міжособистісної комунікації, ділові якості;
- спеціальні професійні якості (компетентності) – сприйняття корпоративної культури, специфічні для певного виду діяльності, вузлові компетентності [4].

Слід також відмітити, що на розвиток сільськогосподарського сектора впливають негативні кліматичні зміни, деградація земельних ресурсів, нестача водних ресурсів, зараження шкідниками, що значно зменшує виробництво продукції. Промисловість потребує фахівця високої кваліфікації, який володіє навичками раціонального збереження землі, води, палива тощо; володіє ґрунтовними знаннями з менеджменту біозахисту, безпеки продуктів харчування, торгівлі, ринкових відносин, розвитку ринку, навичками стратегічного планування, управління людськими ресурсами, вмінням залучити додаткові засоби фінансування.

Заступник Міністра аграрної політики та продовольства України О. Ковальова зазначає, що існує суттєвий зв'язок між освітою, бізнесом та аграрною політикою. Вона наголошує, що професійна підготовка фахівців аграрного профілю впливає на розвиток економіки і таким чином на майбутній благоустрій держави [5].

За останні роки зацікавленість студентів до аграрної освіти виросла в рази. Така тенденція пов'язана з такими чинниками: по-перше, аграрні спеціальності більш доступні (у плані оплати за навчання) для студентів ніж економічні чи юридичні спеціальності; по-друге, є можливість пройти практику за кордоном в США або в країнах Європи; по-третє, ця галузь розвивається, створюються нові робочі місця, а отже існує високий рівень працевлаштування.

Хоча дуже часто роботодавці вимушені займатися перепідготовкою кадрів, оскільки рівень підготовки фахівців не відповідає сучасним вимогам ринку праці. Можна виділити такі основні проблеми аграрної освіти: зниження рівня фінансування; втрата вищими навчальними закладами територій, виділених для

проведення практичної підготовки; невідповідність освіти вимогам ринку; виникнення проблем при працевлаштуванні молодих фахівців; недостатній професійний рівень викладацького складу та інш.

Проректор з навчальної та виховної роботи Національного університету біоресурсів та природокористування України С. Кваша вважає, що в Україні склалася така ситуація, коли деякі університети відкривають спеціальності, не маючи для цього необхідної технічної бази, а отже немає спільної координації дій. Він стверджує, що повинно бути державне замовлення на фахівців певних спеціальностей [5].

У державній програмі «Освіта (Україна ХХІ століття)» накреслено стратегію розвитку освіти на найближчі роки, визначено курс на створення життєздатної системи безперервного навчання й виховання, підтримання постійного інтелектуального і культурного потенціалу як важливої цінності.

Основні напрями реформування освіти в Україні:

- створення в суспільстві атмосфери загальнодержавного, всенародного сприяння розвитку освіти, неухильної турботи про примноження інтелектуального та духовного потенціалу нації, активізація зусиль суспільства для виведення освіти на рівень досягнень сучасної цивілізації, залучення до її розвитку державних, громадських, приватних інституцій, сім'ї, громадянина;

- подолання проявів девальвації загальнолюдських гуманістичних цінностей та національного нігілізму, відірваності освіти від національних джерел;

- забезпечення розвитку освіти на основі нових прогресивних концепцій, запровадження у навчально-виховний процес сучасних педагогічних технологій та науково-методичних досягнень;

- відхід від авторитарної педагогіки, підготовка нової генерації педагогічних кадрів, підвищення їхнього професійного та загальнокультурного рівня;

- формування нових економічних засад системи освіти, створення належної матеріально-технічної бази;

– реорганізація існуючих та створення навчально-виховних закладів нового типу, регіональних центрів та експериментальних майданчиків для відпрацювання, відбору ефективних педагогічних інновацій та освітніх модулів;

– радикальна перебудова управління сферою освіти через її демократизацію, децентралізацію, створення регіональних систем управління навчально-виховними закладами;

– органічна інтеграція освіти і науки;

– створення нової правової та нормативної бази освіти [6].

Зазначимо, що нині аграрна галузь в Україні потребує цілісної системи освіти, яка б відповідала національним інтересам і світовим тенденціям розвитку та забезпечувала б підготовку фахівців, здатних втілювати їх у життя. Загалом, система професійної освіти і навчання має носити відкритий характер, бути здатною до саморозвитку на основі нових принципів, орієнтованих на ринок праці, децентралізацію та соціальне партнерство.

Висновки. Забезпечення економічної і соціальної стабільності в країні пов'язане з підвищенням конкурентоздатності та мобільності всіх соціальних верств і громадян на ринку праці. Освітня сфера в розвинутих країнах, поряд з іншими галузями, давно стала фактором економічного зростання: кожна одиниця затрат на освіту дає віддачу на рівні 1,7-1,9 виробленого ВВП (за висновками консультативного комітету промислових досліджень Європейської комісії Євросоюзу).

Таким чином, вищий освітянський поверх європейського простору можуть займати держави, які повністю сприяють студентському самовиявленню, що головним чином забезпечується золотою тріадою – мобільністю, привабливістю, працевлаштуванням. Це прерогатива, компетенція й обов'язок держави перед молоддю України, системою української освіти та перед європейською співдружністю.

Література:

1. Законодавчі акти України з питань освіти / Верховна Рада України : Комітет з питань науки і освіти. Київ : Парламентське видавництво, 2004. 404 с.

2. ЮНЕСКО, Париж, 5-8 липня 2009р. КОМЮНІКЕ, 8 липня 2009р. URL: www.euroosvita.net/?category=1&id=477

3. Білан Л. Л. Становлення та розвиток вищої аграрної освіти в Україні (XX – поч. XXI ст.) : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01. К., 2007. 226 с.

4. Краснов Г. А. Открытое образование : цивилизационные подходы и перспективы. М.: Из-во РУДН, 2002. С. 152

5. Виктория Кот. Проблемный мир аграрного образования, 26 января 2016г. URL: <http://agroportal.ua/publishing/sobytiya/ne-tormozi-kak-uluchshit-agrarnoe-obrazovanie/> (дата звернення 11.12.2016).

6. Про Державну національну програму «Освіта» («Україна XXI століття»). Кабінет міністрів України. від 3 листопада 1993 р. N 896. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/896-93-П>

7. Левківський К. М. Вища школа України на порозі радикальних змін. Проблеми освіти : Науково-метод. зб. Київ, 1997. № 10. С. 3 – 11

8. Мілерян В. Є. Модель фахівця вищої професійної освіти. Сучасний стан вищої освіти в Україні : проблеми та перспективи : Всеукраїнська наук.-метод. конф., 24 – 25 травня 2000 р. : збірник статей. К., 2000. С. 78 – 80.